

Una vida avorrida per a una obra apassionant

Tolkien, quasi un 'hobbit'

Fa cent anys va nàixer John Ronald Reuel Tolkien, un nom llarg per a un filòleg que va bastir sobre el llenguatge una obra colossal, quasi una mitologia moderna.

El llenguatge, la seua essència, fonamenta l'obra de Tolkien.

ARXIU

La vida no era fàcil a finals del segle passat a Anglaterra i menys si, a més de ser descendent d'emigrants, la família havia perdut part de l'antiga fortuna amassada amb la construcció i venda de pianos. És per això que el pare de J.R.R. Tolkien, Arthur Tolkien, va decidir emigrar com havien fet generacions enrere els seus pares. Però per aconseguir un bon treball i prou diners per mantenir la seua promesa, Mabel Suffield, calia anar ben lluny, a Sud-àfrica. Després d'un llarg fes-

teig, portat en secret durant dos anys, la llunyania de Tolkien no se li va fer llarga a Mabel. Però sí que se li faria vertaderament llarga l'estada a Bloemfontein (Sud-àfrica), amb una calor angoixosa, i amb un marit que no li prodigava excessives atencions. Després de nàixer John Ronald i el seu germà Hillary, Mabel va decidir fer una visita a la seua família a Anglaterra. No tornaria a veure mai més el seu marit, mort per una febre reumàtica.

TRESCANT PEL CAMP

La infantesa de Tolkien, doncs, es desenvoluparia completament a Anglaterra. La seua mare, sempre amb problemes econòmics, n'afegiria alguns de familiars en convertir-se al catolicisme. La seua família, pertanyent a la més purista tradició anglicana, no li ho perdonaria, i passaria la resta de la vida en pugna constant. La seua vida, però, tampoc no seria gaire llarga: quan John Ronald tenia onze anys la seua

mare va morir al llit. Darrere quedaven llargues temporades al camp que els dos germans Tolkien recordarien amb tendresa. La natura, en un estat verge difícil d'imaginar noranta anys després, influiria decisivament en l'obra posterior del germà major. Alguns personatges infantils bastant pintorescos com el granger que els impedia el pas per les seues propietats o ogres fantasmes apareixeran més tard a les narracions.

DE KING EDWARD'S A OXFORD

La primera educació que va rebre John

Edith Bratt, als 17 anys.

ARXIU

Ronald va ser la de la mare, bona coneixedora del llatí, el grec i el francès i que ensenyaria el seu fill a estimar les llengües i a interessar-se per la seua estructura. Ja de ben menut Tolkien, com molts xiquets de la seua edat, començaria a inventar llenguatges secrets. La diferència és que Tolkien va bastir més que llenguatges infantils, autèntiques filigranes lingüístiques basades en el seu primerenc coneixement de l'anglès mitjà. L'anglès mitjà descobert en els llibres antics es va convertir anys més tard, en la seua autèntica especialitat. Però abans passaria per diverses escoles, seguint el periple de la mare, que buscava un lloc estable. King Edward's, l'escola on va estudiar el seu pare, va ser la primera. La darrera seria Oxford, on va accedir mitjançant una beca, bastant escassa per a les possibilitats del jove, però suficient perquè excel·lira en l'estudi de llengües de la branca anglosaxona. Tolkien es deixava enamorar pel so de les paraules antigues, per *Sir Gawain and the Green Knighth*, en anglès mitjà, per *Beowulf* un poema èpic en anglès antic, per les histò-

ries de dracs i cavallers en noruec antic, o fins i tot, pel finlandès, al qual va accedir mitjançant el *Kalevala*, un poema èpic que marcaria tota la seua producció i també tota la seua carrera acadèmica. És aquí, en la investigació de llengües antigues, on hem de buscar l'origen d'obres com *El senyor dels anells* o *El Hobbit*. Ja passada la seua infantesa, la tasca d'inventar idiomes va continuar d'una manera més seriosa i, no content amb la reconstrucció de les llengües antigues, va inventar-ne una de nova partint de l'antic finès i del noruec: Jonh Ronald l'anomenaria Sindarin.

D'HOME A HOME

Sense aquest amor a l'èpica primitiva seria difícil imaginar un típic professor anglès, bastant avorrit i embafador com Tolkien, escrivint llibres tan apassionants com *El Hobbit*. La tasca filològica, la compartiria en diverses societats masculines, tan corrents a les universitats angleses, amb altres professors. En les seues reunions es llegien, discutien i interpretaven les diferents obres antigues que, com el mateix Tolkien, eren compartides per professors diversos. Possiblement la societat que més l'influiria seria la TCBS (Tea Club Barrow Society) que va formar a l'escola amb amics igualment interessats en aspectes de la cultura i que com ells compartien el càrrec de bibliotecari a la King Edward's. La mort de dos dels seus companys més volguts d'aquesta societat durant la Primera Guerra Mundial seria el colp més fort després de la mort de la mare. Amb la guerra, ell no va tenir massa a veure, ja que bona part de la confrontació estaria gitat al llit de l'hospital malalt de la *febre de les trinxeres*, una estranya malaltia de què es va contagiar en la seua curta temporada al front. Sens dubte la cruïlla de les batalles li va quedar gravada al cervell i va renàixer per moments a les escenes de batalla de les seues narracions. Però també el masclisme del qual ha estat acusat, la marcada absència femenina i la més intensa encara falta del sexe, són factors que es poden rastrejar en la seua vida passada entre societats masculines i amb una dura guerra pel mig.

Les societats masculines, evidentment, no li permeteren conèixer moltes dones i es va casar amb el seu primer amor, un amor prohibit pel que seria el seu tutor d'ençà la mort de la mare el 1904, el pare Francis Morgan. Morgan va infondre a

John Ronald un amor cristià que el portaria a obligar la seua dona a convertir-se al catolicisme, com també havia fet anys enrere la seua mare. Edith Bratt, nom de la modista que Tolkien coneixeria als 17 anys, seria fidel al seu amor tot i que el pare Morgan els prohibiria veure's i, fins i tot comunicar-se fins a la majoria d'edat, quatre anys després. Edith no tindria gaires queixes del seu marit, ja que la seua vida tranquil·la aniria estabilitzant-se de mica en mica. Tolkien, però, tampoc li deixava gaire llibertat d'actuació ja que tota la tasca de la casa, incloent-hi l'educació dels xiquets, requeria en ella.

Roland Tolkien 1911, als 19 anys.

ARXIU

Així doncs, les emocions, exceptuant la primera guerra mundial, no van sovintegar, i de reunió en reunió i de societat en societat, Tolkien va aconseguir ser professor a la Universitat d'Oxford el 1925 tot i no tenir mèrits suficients. Allí es quedaria portant una vida més aviat monòtona fins a la seua mort el 1973. Tan monòtona que en alguna ocasió va acceptar que, per a crear el personatge d'*El hòbbit*, un ésser menut i pacífic que es passa la vida bevent cervesa i fumant pipa, es va basar en la seua persona.

DINS UN FORAT VIVIA UN HOBBIT

"En el principi hi havia Eru, l'Únic, que en Arda és anomenat Ilúvatar", així comença *El Silmarillion*, el llibre que J.R.R. Tolkien no es va atrevir mai a acabar. El seu perfeccionisme feroç i la intenció d'escriure, més que un llibre de contes, una recreació de l'èpica antiga li ho van impedir. Tolkien va descobrir, mentre contava històries als seus fills per a dormir, que podia utilitzar la seua imaginació per escriure. Així nasqueren

històries com *El Senyor Bliss* o *Egidi, el granger de Ham*. Però el seu llibre més estimat va ser sempre *El Silmarillion*. La seua vasta mitologia, iniciada en poemes juvenils (i en alguns de maduresa) es veia reflectida immillorablement en aquest llibre. Però als editors no els va convèncer mai aquesta amalgama de materials diversos de també diferent atractiu per al públic i, tot i la insistència de Tolkien, no va publicar-se en vida.

La incursió de Tolkien en el món de la ficció va ser contínua al llarg de la seua vida, ja que el professor no hi veia gens de ficció sinó més aviat la recreació d'un món antic que calia reconstruir. Repassava de cap a cap els seus textos per tal que no contingueren cap contradicció interna. Feia detallats arbres genealògics, minuciosos mapes amb l'ajuda del seu fill Christopher, posterior editor dels seus contes inacabats i d'*El Silmarillion*, i inventava els noms basant-se en les llengües pensades per ell. Aquesta base filològica l'esperonava a acabar les seues obres. Però l'impuls definitiu que li va fer escriure *El senyor dels anells* va ser l'èxit del seu primer llibre publicat: *El hobbit* (1937). Els diners per una banda, la satisfacció de veure's publicat per una altra, i la sensació d'haver dirigit la seua vessant d'escriptor pel bon camí el feren començar la seua gran obra el mateix any 37 com si fóra una segona part d'*El hobbit*. Dotze anys després la va acabar d'escriure, i divuit després la va publicar.

'EL SENYOR DELS ANELLS'

La causa principal del retard en la publicació d'*El senyor dels anells* va ser l'intent de Tolkien de canviar d'editor, ressentit com estava amb l'editor d'*El hobbit* per haver rebutjat una primera redacció d'*El Silmarillion*. De tota manera, després d'uns anys d'intentar-ho, no va poder accedir tampoc a les seues demandes. La crisi del paper havia deixat les editorials a un pas de la ruïna i Tolkien volia edicions amb il·lustracions, canvis de tinta, mapes i tota mena de luxes tipogràfics. Això, unit a l'extensió fora mesura del llibre, va ocasionar el retard i la posterior negativa del possible editor. Tolkien va haver de redactar

Els últims volums apareguts potser traeixen la mentalitat meticulosa del professor d'Oxford.

ARKIU

una carta de disculpa en un to de fill pròdig pedit bastant inusual en l'orgullós professor.

El retorn de Tolkien a la seua primera editorial va ser ràpid. L'èxit d'*El hobbit* va ajudar a la reconciliació. Al cap i a la fi la vasta obra d'aventures que és *El senyor dels anells* era una teòrica segona part de la història de Bilbo Baggins. Però, més que una senzilla i entretinguda història de dracs, nans i *hobbits*, *El senyor dels anells*

inclou quasi tot el món tolkià, una exuberància creativa que pren com a base la natura, éssers eixits directament de la terra, d'edats impensables, amb idiomes fantàstics, de maldats o bondats absolutes. Però el fil de la història, apassionant mescla d'honor i horror, és la lluita entre el bé i el mal. Una narració irrepetible.

A partir de la publicació dels darrers volums (1955) la fama de John Ronald va créixer de la mateixa manera que les seues publicacions i els petits contes pensats en un primer moment per a la lectura als seus fills o dins dels seus clubs foren publicats per a un públic especialment fidel a l'encisadora mitologia tolkiàna. Els últims volums apareguts potser traeixen en bona mesura la mentalitat meticulosa del professor d'Oxford. De fet el fill, en el pròleg d'*El Silmarillion*, es disculpa per la possibilitat que el seu pare no aprovara la publicació sense un repàs sever d'aquells que portaren els seus editors a la vora de l'infart. És fàcil pensar què opinaria de la publicació dels contes inacabats que circulen per les llibreries des de fa uns anys. Tolkien ha passat de ser un romàntic i conservador narrador de fantasies a ser també un focus de diners altament rendible. Ell mateix jutjarà de Mordor o la Terra Mitjana estant.

Xavier Mínguez

Tolkien, a Oxford el 1973.

ARKIU